

Finansal Krizlerin Oluşmasında Finansal Raporlamanın Rolü: Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının Getirdiği Düzenlemeler Yeterli mi?

The Role of Financial Reporting in Occurrence of Financial Crises: Are The Regulations Generated by International Financial Reporting Standards Sufficient?

Asst. Prof. Dr. Emine Fırat (Aksaray University, Turkey)
Asst. Prof. Dr. Hakan Seldüz (Aksaray University, Turkey)

Abstract

Financial liberalization politics are utilized to cope with the economic dimension of globalization. They had important roles in occurrence and outspread of financial crises; and economic crises were triggered by the spread of financial crises to real economy. Because of financial liberalization; financial sector grew disproportionately developing faster than real economy. As the financial tools and methods got diversified, the sanction power of national regulations weakened due to the global dimension and a functional auditing mechanism could not be established. This enabled creative accounting practices and financial reporting manipulations and caused financial reports to become misleading and decreased their reliability. It is claimed by many researchers, that financial reporting again played an important role in the occurrence and spreading of the 2008 crisis, despite the fundamental amendments laid down with IFRS in 2003 and the continual updates. This study, which is displaying the characteristic features of a qualitative research, is carried out mainly by literature review. A wide and comprehensive investigation is meticulously executed on IFRS versions and drafts, the related legislation and regulations and the results of the some important researches about the allied subjects. The role of financial reports in occurrence of financial crises has been displayed. The effects of IFRS on financial reports are explored especially in terms of realism, transparency and reliability. The adequacies of the regulations are discussed, the risky points are spotlighted and proposals are put forward to minimize these risks in accordance with the principals of corporate governance.

1 Giriş

Küreselleşen pazarların yarattığı ortama uyum sağlanabilmesi için gelişmiş ve gelişen ülke ekonomilerinde 1990'lı yılların ortalarından itibaren finansal serbestleşme politikalarının uygulanması yaygınlaşmıştır. Bu politikalar finans sektörünün etkinliğini artırmıştır. Mevcut finansal enstrümanların yanında türev ürünleri ve yeni nesil finansal enstrümanların kullanımı yoğunlaşmıştır. Finansal enstrümanların uluslararası pazarlarda işlem görmesi ve finans sektörünün küresel doğası nedeniyle ulusal regülasyonlar; düzenleme, denetim, kontrol ve yaptırım açılarından yetersiz kalmıştır. Muhasebe ve finansal raporlama açısından yani teknik anlamda bir standardizasyon yoksunluğu ise hataların engellenememesine ve hilelerin kolayca yapılabilmesine yol açmış, 2000'li yıllara finansal skandallarla girilmiştir. Bu skandallar, ülkelerin kendi yasal ve teknik düzenlemelerini sorgulamalarına neden olurken uluslararası standartların gerekliliğine olan inancı da kuvvetlendirmiştir (Parlakkaya ve Çetin, 2010; Erol, 2008; Grant ve Visconti, 2006; Melis, 2005a).

Uluslararası uyumsuzlukların giderilerek muhasebe bilgileri ve finansal raporların okunmasında yanlış anlaşılmanın önüne geçilebilmesi, yaratıcı muhasebe uygulamaları ve finansal tablo manipülasyonları yoluyla yapılan hilelerin engellenebilmesi, böylelikle piyasaların güvenliğinin ve yatırımcıların haklarının korunabilmesi amacıyla hükümetler ve uluslararası birliklerin desteğiyle meslek örgütleri tarafından standardizasyon çalışmaları yapılmıştır. Bu çabalar sonucunda 2001'de Uluslararası Muhasebe Standartları (UMS) ve 2003 yılında da Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS) yayınlanmış ve gelişmeler paralelinde ihtiyaç duyuldukça güncellenmiştir (IFRS, 2014; Özyürek, 2012; Karacan ve Güngör, 2008; Aksoy, 2005a).

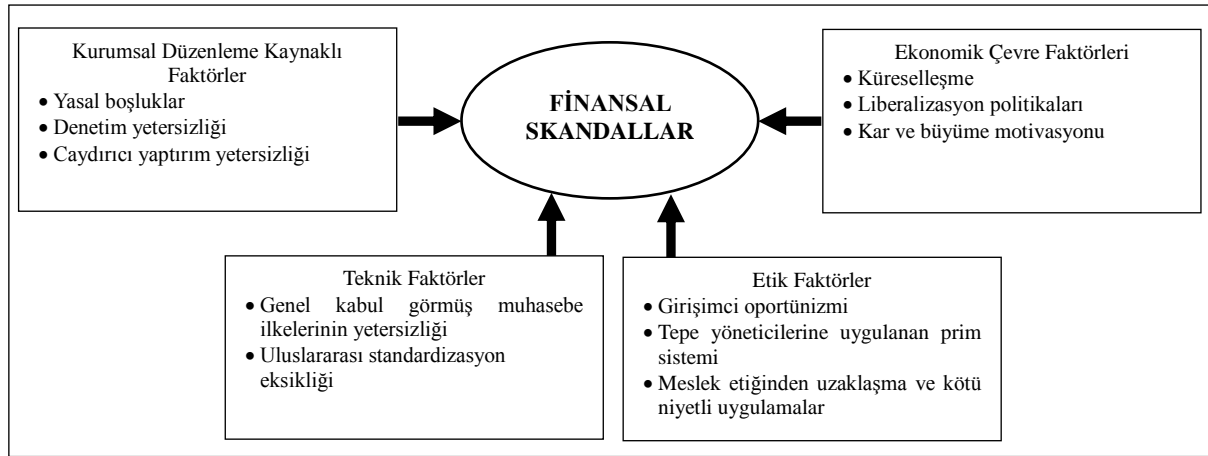
Pek çok ülke tarafından genel kabul gören ve sürekli güncellenen UFRS'nin varlığına rağmen 2008 yılında finansal raporlama manipülasyonu temeline dayanan skandallar ortaya çıkmış; bu skandallar kısa zamanda finans sektörünün tamamını etkisi altına alarak önce bir finansal krize neden olmuş, ardından da reel sektöre yansyarak ekonomik krizin oluşmasında büyük rol oynamıştır. Sektörler arası bağlar ve küresel bağımlılık gibi faktörler yayılma ve yansıma sürecinde etki sahibi olmuşlardır (Gökgez, 2012; Er, 2011; Syllignakis ve Kouretas, 2011; Can, 2010; Parlakkaya ve Çetin, 2010; Akgüç, 2009).

Bu araştırmanın ilk adımında finansal raporlama ile finansal skandallar ve finansal krizler arasındaki ilişkinin netleştirilebilmesi amacıyla finansal raporlara karşı gelişen güvensizliğin sebepleri ortaya konulmuştur. Ardından UFRS ile getirilen düzenlemeler ve yenilikler özetlenmiş; 2008 finansal krizi üzerinden bunların yeterlilikleri

sorgulanmıştır. Daha sonra kurumsal yönetim anlayışının finansal raporlamayı ele alışı irdelenerek finansal raporların güvenilirliğinin artırılmasında kurumsal yönetim temelli bazı öneriler sunulmuştur.

2 Finansal Raporlara Karşı Güvensizliğin Nedenleri: Finansal Skandallar

Yeni milenyuma finansal skandallarla girildiği söylenebilir. ABD’de Enron, Arthur Andersen, WorldCom, Global Crossing, Adelphia, Pasific Gas, Kmart Corp ve NTL; Avrupa’da Parmalat ve Ahold; uzak doğuda Yanguanxia gibi skandallar 2001-2003 arasında finans dünyasının gündemini meşgul etmiş, çok büyük maddi zararlara yol açmıştır (Dinç ve Varıcı, 2012; Gacar, 2012; Kayacan, 2006). Birbiri ardına yaşanan skandalların temel sorumluları olarak işletmelerin çoğunluk hisselerine sahip hissedarlar ve tepe yöneticileri öne çıkmaktadır. Oportünist tutumlarla kazançlarını nasıl olursa olsun maksimize etme peşinde koşan sermaye sahipleri ile finansal başarı odaklı teşvik ve prim sistemi altında çalışan tepe yöneticileri; yasal boşluklar, genel kabul görmüş muhasebe ve finansal raporlama ilkelerindeki muğlaklıklar ile standardizasyon sorunları ve denetimdeki zayıflıklardan yararlanarak yasa ve etik dışı davranmışlardır (Uysal, 2004; Buchanan ve Yang, 2005; Özbirecikli, 2006; Kula vd, 2008; Atmaca, 2012; Gökgez, 2012). Skandalların ortak noktaları; bilinçli yapılan muhasebe hileleriyle finansal tabloların gerçekçilikten uzaklaştırılmalarıdır (Dalğar ve Pekin, 2011; Erol, 2008). Skandalların sonuçları, bağımsız denetim ve derecelendirme kurumlarının rolleri yüzünden finans sektörünün tümünü etkilemiş, finansal raporların güvenilirliğini derinden sarsmıştır (Aksoy, 2005b; Özbirecikli, 2006; Arı, 2008; Uzay ve Gönen, 2010; Süer, 2003). Skandalların oluşmasında pay sahibi faktörler Şekil 1’de gösterilmektedir.

Şekil 1. Finansal Skandallarda Pay Sahibi Faktörler

2000’li yılların başındaki skandalların nedenleri ve yapılan usulsüzlükler birbirine benzemektedir. Genellikle borçların olduğundan az gösterilmesi ile hâsılatların, gelirlerin, FVÖK’nın, varlıkların, özkaynakların şişirilmesi ve aktifleştirilen giderlerin olduğundan daha yüksek değerlerle kaydedilmesi gibi yöntemler kullanılmıştır (Grant ve Visconti, 2006). Skandallarda adı geçen işletmeler Özel Amaçlı Girişimler (ÖAG) vasıtasıyla örgütsel ve finansal yapılarını karmaşıktırmışlardır. Bu karmaşık yapı iz sürülmesini engelleyerek; finansal tabloların makyajlanmasında, usulsüz bazı ilişkili taraf işlemlerinin gerçekleştirilmesinde ve offshore eylemlerinde kolaylık sağlamıştır (Dinç ve Varıcı, 2012; Gacar, 2012; Melis, 2005a; Süer, 2003).

İlk skandal ABD’de yaşanan Enron vakasıdır. Fırsatları değerlendirmek isteyen Enron, çok sayıda ÖAG kurarak esas faaliyet alanını genişletmiş, tüm ABD’ye ve bazı Avrupa ülkelerine yayılmıştır. Firma finansal raporlamasında yasadaki boşlukları değerlendirerek görünürde yasa dışına çıkmadan sadece etiğe aykırı yöntemlere başvurmuş, bazen de yasa dışı yöntemleri gizlice kullanmıştır. İlişkili taraf işlemleri gerçekleştirmiş, muhasebe hileleriyle varlık-kaynak yapısını olduğundan daha güçlü, faaliyet sonuçlarını daha karlı göstermiştir. Hisse senetlerinin değeri çok yükselmiş, tepe yöneticileri ellerindeki senetleri yüksek fiyatlarla satarak büyük karlar elde etmişlerdir. Bu satışların ardından fiyatlar düşmüş, aslında finansal açıdan zaten batık durumdaki olan şirket iflasını açıklamıştır. Bu durum bazı işlemler karşılığında kendilerine usulsüzce verilen hisse senetlerine sahip çalışanlar ve diğer azınlık hissedarlar için felaketle sonuçlanmıştır. Enron’un bağımsız denetimini gerçekleştiren Arthur Andersen adlı denetim kurumunun tüm süreçteki usulsüzlüklerden haberdar olduğunun, hatta yardım ettiğinin ortaya çıkması ise skandalın boyutunu derinleştirmiş ve etkilerini kuvvetlendirmiştir (Saltoğlu, 2003; Atmaca, 2012; Dinç ve Varıcı, 2012; Gacar, 2012; Aksoy, 2005a; Süer, 2003).

Diğer bir meşhur skandal ise; bir Avrupa Birliği (AB) ülkesi İtalya’da 2003 sonunda açığa çıkan Parmalat olayıdır. Parmalat ulusal bir süt ve gıda üreticisi olarak faaliyete başlamış, zamanla ÖAG’ler kurarak 30’dan fazla ülkede çeşitlendirilmiş gıda pazarlayıcısı konumuna gelmiştir. Kurucu aile baştan beri yönetim ve denetim kurulu üyeliklerine, yakın akrabalık bağları bulunan kişileri getirerek şirket kontrolünde mutlak hakimiyet ve gizlilik sağlamıştır. Şirket aşırı borçlanmış fakat ÖAG’lerin sağladığı iz sürmeyi zorlaştıran karmaşık yapı ve

bazı finansal tablo manipülasyonları sayesinde kaynak yapısındaki riskleri ve varlık yapısındaki değişimleri gizlemiştir. Özellikle de offshore işlemleriyle firmanın içi mali anlamda boşaltılmıştır. Vadesi gelen bonoların ödenememesi ve var olduğu beyan edilen mevduatın ilgili banka tarafından yalanlanması sonucunda firma 2003 Aralık ayında iflasını açıklamıştır. Azınlık hissedarlar ve alacaklılar için büyük bir yıkıma uğrarken çoğunluk hissedarlar servetlerini artırmışlardır. Soruşturma derinleştikçe şirketin 1984'ten beri finansal tablo manipülasyonlarına başvurduğu ve aslında 1998'den beri fiilen iflas etmiş olduğu kanıtlanmıştır. Ayrıca Parmalat'ın bağımsız denetim işlemlerini yürüten denetçilere geçerli ve tutarlı bilgiler sunmadığı, denetçi firmaların da gerekli özeni göstermedikleri belirlenmiştir (Buchanan ve Yang, 2005; Melis, 2005a; Melis, 2005b; Göçen, 2010; Dalğar ve Pekin, 2011; Atmaca, 2012; Güneş vd, 2012).

ABD ve Avrupa'nın yanı sıra uzak doğu ülkelerinde yaşanan olaylar, finansal skandallar sorununu küresel boyuta taşımıştır. Finansal raporların gerçekçiliği hakkındaki şüpheler güçlenerek güvensizliğe dönüşmüştür. Bağımsız denetim kurumlarının skandallardaki etkin rolleri ortaya çıkmış ve bunlar şirketlerin tepe yönetimleriyle birlikte temel sorumlular olarak suçlanmışlardır. Denetime karşı güvenin de azalmasıyla finans sektörü ve finansal sistemin tamamının zan altında kaldığı ileri sürülebilir. Ayrıca küresel faaliyet düzeylerine rağmen muhasebe bilgileri ve finansal raporların ülkelere göre farklı yasal çerçeve ve standartlara tabi olmasının uluslararası ticarete karışıklıklara ve yanlış anlaşılmalara yol açtığı yönündeki tartışma şiddetlenmiş; bu sıkıntıların giderilmesi ihtiyacı belirginleşmiştir. Bu ihtiyaç ve skandallar, uluslararası muhasebe ve finansal raporlama standartlarının gerekliliğine olan inancı güçlendirerek bu konuda yapılan çalışmalara karşı ilgi ve katılımı artırmıştır (Atmaca, 2012; Gacar, 2012; Gökgöz, 2012; Dalğar ve Pekin, 2011; Dinç ve Varıcı, 2012; Er, 2011; Uzun ve Gönen, 2010; Erol, 2008; Karacan ve Güngör, 2008; Poroy Arsoy, 2008; Aksoy, 2005a).

3 Skandallar Sonrasında Yaşanan Gelişmeler: 2001–2008 Arası Dönem

İşletmeler, sektörel örgütler, mesleki kuruluşlar ve hükümetler skandalların temel kaynaklarını ortadan kaldırmak için kurumsal yönetim anlayışı, yasal düzenlemeler ve standardizasyon odaklı çabalar içine girmişlerdir. Skandalların oluşmasında kötü şirket yönetiminin büyük payı nedeniyle "Kurumsal Yönetim" popülerite kazanmıştır. Kurumsal yönetimin benimsetilebilmesi ve boşlukların giderilebilmesi için mevcut yasalar güncellenmiş, yeni yasalar çıkarılmıştır ve uygulama standardizasyonuna yönelik adımlar atılmıştır.

3.1 Kurumsal Yönetim

Kurumsal yönetim, işletmenin iç ve dış çevredeki tüm paydaşlarıyla ilişkilerini eşitlik-adillik, şeffaflık, hesap verilebilirlik ve sorumluluk ilkeleri temelinde kapsamlı biçimde düzenlemektedir. İlk amacı şirket ortaklarının haklarının korunmasıyla ilgilidir. Üst düzey yöneticilerle çoğunluk hissedarların, küçük pay sahiplerini ve yatırımcıları şirketin durumu ve değeri konusunda aldatmalarını veya yanlış yönlendirmelerini engelleyerek güvenilir bilgiler üretilmesini amaçlar. İkinci amacı finansal performans odaklı teşvik ve prim sistemleri uygulanan tepe yöneticilerinin yanlış yöne sapmalarının engellenmesidir. Kişisel mali amaçlarını usulsüz biçimde doğrudan gerçekleştirmeye çalışmak yerine; şirket değerini maksimize ederek dolaylı yoldan gerçekleştirmeleri yönünde teşvik eder (Poroy Arsoy, 2008; Gökgöz, 2012). Türkiye Kurumsal Yönetim Derneği'ne (TKYD) göre kurumsal yönetim; şirketlerin finansal kaynaklar ve insan kaynakları için cazip hale gelmelerine, performanslarını etkinleştirmelerine, hedef ve amaçlarına ulaşmalarına, yasal gereklilikleri yerine getirmelerine ve sosyal beklentileri tatmin etmelerine yönelik yasalar ve diğer mevzuatla gönüllü özel sektör inisiyatiflerini içeren bir kavramdır (Dalğar ve Pekin, 2011).

Kurumsal yönetimin dört temelinden birincisi eşitliktir. Paydaşlara eşit davranılmadığı görüşü güven ve prestij kaybına yol açarak işletmeyi destek ve ilgiden mahrum eder. Bu ilke çoğunluk hissedarların kayırılmaması; tüm paydaşlara eşit muamele yapılmasıdır (Kayacan, 2006; Pamukçu, 2011). Şeffaflık ilkesi; ticari sırlar dışındaki bilgilerin en düşük maliyetle, zamanında, doğru, tam, erişilebilir, anlaşılabilir ve yorumlanabilir biçimde kamuya sunulmasıdır. İşletmenin hissedarlık yapısı, yönetimi ve faaliyet sonuçlarıyla ilgili güvenilir ve kıyaslanabilir bilgiler sunulması işletme değerini oluşturan unsurlardan biridir. İşletmeyle çıkar ilişkisi bulunan vergi otoritesi, mesleki kuruluşlar, sektörel örgütler, kreditorler, yatırımcılar, rakipler vb çevrelere değerlendirme yapabilmeleri için imkân sağlanır. Güvenilir bilgilerin açıkça paylaşılması yolsuzlukların engellenmesine de katkı sağlar (Hatunoğlu ve Güneş, 2012; Özsözgün Çalışkan ve Güler, 2013) Yöneticiler, şirketin tüzel kişiliği ve hissedarlar arasındaki ilişki hesap verilebilirlik ilkesiyle açıklanmaktadır. Yöneticiler kararları ve sonuçları hakkında hissedarlara ve tüm paydaşlara karşı hesap vermekle yükümlüdür. (Gökgöz, 2012; Pamukçu, 2011). Sorumluluk ise diğer tüm ilkelerin hem çıkış noktası hem de kapsayıcısıdır. Şirket tüzel kişiliğinin, yöneticilerinin ve ortaklarının yasalara, mevzuata, düzenlemelere, topluma, etik ve ahlaki değerlere uygun biçimde hareket etmeleri anlamına gelir. Çoğunluk hissedarlarla ailevi bağları ya da akçalı ilişkileri olmayan profesyonel yöneticilere yönetim kurulunda yetkili pozisyonlar sağlanarak işletme içi ve dışı sorumluluklarda titizlik gösterilmelidir (Şenturan, 2006; Dalğar ve Pekin, 2011; Özsözgün Çalışkan ve Güler, 2013).

Başlangıçta büyük şirketlere etkin yönetsel yapılar geliştirme ve paydaş ihtiyaçlarını karşılamada yol gösteren öneriler niteliğindeki kurumsal yönetime duyulan ilgi 1990'ların sonunda artmıştır. OECD 1999'da rehberlik etmek amacıyla kurumsal yönetim ilkelerini yayınlamıştır. Basel Komitesi'ne göre tutarlı bilgiler üretilmesini ve

bunların akışını sağlayarak şirketlerdeki çıkar çatışmalarını minimize eder; etik kavramının etkinliğini artırır; şirket değerlerini ve stratejisini tanımlar; sorumlulukları netleştirir; karar verme sürecini sağlamlaştırır; bağımsız denetim işleviyle güvenilirliği artırarak riskleri en aza indirir (Pamukçu, 2011; Göçen, 2010). 2000'li yılların başındaki finansal skandalların sebeplerinin kötü yönetime dayandığı belirlenince kurumsal yönetim kavramına gösterilen ilgi büyümüştür. Artan ilgi, kavram hakkında yapılan çalışmaların yeniden derlenip düzenlenmesi ihtiyacını doğurmuş, çalışmaların koordine edilmesi ve yönlendirilmesi amacıyla uluslararası örgütlerce bazı girişimlerde bulunulmuştur. Kurumsal yönetimin hedefleri OECD'nin 2004 yılı güncellemelerinde uluslararası bir temel oluşturması için netleştirilmiştir.

Türkiye'de kurumsal yönetimle ilgili ilk çalışma, Türkiye Sanayici ve İşadamları Derneği (TÜSİAD) bünyesinde kurulan Kurumsal Yönetim Çalışma Grubu tarafından 2002'de "Kurumsal Yönetim-En İyi Uygulama Kodu" adıyla yayınlamıştır. 2003 yılında TKYD kurulmuş ve Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) halka açık şirketlere bir öneri olarak kurumsal yönetim ilkelerini açıklamıştır. İstanbul Menkul Kıymetler Borsası 2005'te kurumsal yönetim ilkelerini uygulayan işletmeler için Kurumsal Yönetim Endeksi hakkında bir çalışma başlatmış ve 2007'den itibaren bu endekse yer vermiştir (Pamukçu, 2011; Gökğöz, 2012). SPK, OECD'nin tanımlarına dayanan Kurumsal Yönetim İlkeleri çalışmasında aşağıdaki hedefleri belirlemiştir (Kayacan, 2006; Göçen, 2010; Dalğar ve Pekin, 2011; Hatunoğlu ve Güneş, 2012;):

- Pay sahiplerinin haklarının korunması, eşit ve adil muamele görmeleri
- Şeffaflık düzeyinin ticari sırları ifşa etmeyecek biçimde artırılması
- Muhasebe sistemindeki eksiklik ve aksaklıkların giderilerek gerçekçi bilgilerin üretilmesi
- İlgili yasaların güncellenmesi, yaptırımların ve uygulanmalarının geliştirilmesi
- Yönetim kurullarının çeşitli çıkar çevrelerinin baskısından arındırılarak bağımsızlaştırılması
- Rekabetin teşvik edilmesi
- Haksız kazançların engellenmesi

3.2 Yasa ve Mevzuat Düzenlemeleri

İlk önemli finansal skandalın ABD kökenli olması ilk yasal düzenlemenin de ABD'de de gözlenmesine neden olmuştur. ABD Sermaye Piyasası ve Menkul Kıymetler Kurumu'nun (SEC) yönlendirmesiyle 2002'de çıkarılan Sarbanes-Oxley (SOA) yasasıyla kurumsal yönetimin uygulanabilmesi için gerekli çerçeve oluşturulmuştur. Finansal raporlama ve denetim süreçleri yeniden düzenlenerek bazı eksiklikler giderilmiş ve cezai yaptırımlar ağırlaştırılmıştır. Bağımsız denetim zorunlu kılınmış ve bağımsız denetçilerin de denetlenmesi için bir kamu gözetim kurulu meydana getirilmiştir. Genel amacı; bağımsız denetim raporlarının doğru ve gerçekçi bilgileri yansıtması yoluyla kamu çıkarını gözetmek olan bu kurulun özel amacı ise yatırımcıların güvenliğini sağlamak için bağımsız denetçilerin de denetlenmesidir. Bu yasanın; kurumsal yönetimin temel ilkeleri doğrultusunda tespit edilen konular ve risk esaslı denetim yaklaşımı üzerine odaklandığı söylenebilir (Uysal, 2004; Özbirecikli, 2006; Uzay vd, 2009; Uzay ve Gönen, 2011).

AB'de muhasebe ilkelerinin standardizasyonu çabaları birliğin yapısı, içeriği ve üye sayısı değişikçe güncellenerek yönergeler halinde yayınlanmıştır. 8. Yönerge ile dış denetim ve denetçi nitelikleri konusunda uluslararası diğer uygulamalarla standardizasyon sağlanması hedeflenmiştir. 1994'te denetim mesleğinin eğitim ve yetkinlikle ilgili ayrıntıları tespit edilmiştir (Çalışkan, 2006). Finans sektöründeki muhtemel bazı sıkıntıları da öngören AB; Basel Bankacılık Denetim Komitesi'nin çalışmaları sonucunda, riskleri minimize etmek amacıyla özellikle bankaların sermaye yapılarını düzenleyen uluslararası standartları belirleyerek 1988 yılında Basel Kriterlerini yayınlamıştır. Bu kriterler sadece bankalar değil, bankalardan kredi sağlayan işletmelerin durumunu da içermektedir. 1999'da bu kriterlerde bazı değişiklikler yapılmıştır. Ancak özellikle Enron olayı sonrasında "her farklı bünye için tek bir beden" olarak nitelenebilecek bu kriterlerin farklı ölçeklere uyumunu sağlamak ihtiyacı doğmuştur. 2001 ve 2003 yıllarında yeniden güncellemelere gidilmiştir (Kaderli vd, 2013).

Enron olayını takiben İtalya'da Parmalat, Hollanda'da Ahold ve Almanya'da da Balsam, Flowtex, Hypo-Bank, Bankgesellschaft Berlin gibi skandalların yaşanması AB'deki yasal yapı ve yaptırımların durumunun, finansal raporların güvenilirliğinin ve denetim konularının sorgulanmasına neden olmuştur (Hellwig, 2007). Parmalat skandalına Enron olayının Avrupa'daki muadili olarak bakılmaktadır (Stoltenberg vd, 2005). İlk etapta Basel kriterlerine ilişkin istişari metinler hazırlanarak finans sektörü açısından çeşitli önlemler alınmıştır. Ardından üye ülkelerin kurumsal yönetim ilkelerine odaklanıp kendilerine uygun biçimde çeşitli tedbirler geliştirerek finansal raporlamaya olan güveni artırma çabaları içerisine girdikleri görülmüştür. Örneğin Almanya'da 2003'te Alman 10 Adım Programı ile kurumsal yönetimin uygulanabilmesine yönelik bir aşama kaydedilmiştir (Gökğöz, 2012; Eckert vd, 2004). İtalya'da ise Vietti Reformu olarak adlandırılan öneri parlamentoya sunulmuş ve Parmalat skandalına neden olan unsurların giderilmesi için yine kurumsal yönetim tabanlı yasal bir düzenlemeye gidilmiştir (Buchanan ve Yang, 2005). 2006'da 8. Yönerge revize edilerek denetim, denetim kurumları ve denetçinin niteliği tekrar tanımlanmış; uluslararası denetimin yeni koşullarına uyum sağlanması için şeffaflık ve tarafsızlıkla ilgili yeni düzenleme ve yaptırımlar getirilmiştir. Üye ülkelerin üçüncü ülkeler ve kamu gözetim kurumları arasındaki iş birliğine bir temel oluşturulmuştur. Ayrıca gerek üye ülkelerin gerekse diğer ülkelerin düzenleyici kurumları arasında da bir uyum sağlanmıştır (Uzay ve Gönen, 2011; Çalışkan, 2006).

AB'deki yeni düzenlemelerin bir diğer nedeni de SOA'ya uyum zaruretidir. Pek çok ABD firması AB'de ve pek çok AB firması da ABD'de faaliyet sürdürmektedir. ÖAG'lerin, şubelerin, ortaklıkların ve işbirliklerinin bulunması; bunların birbirleriyle üst düzeyde ticari ilişkiler sürdürmeleri ve ilişkili taraf işlemleri yapmaları; uluslararası bağımsız denetim, danışmanlık ve derecelendirme kurumlarının faaliyetleri sebebiyle AB düzenlemelerinin SOA ile uyumlu hale getirilmesi gerekmiştir (Hellwig, 2007).

Türkiye'de de bazı düzenlemelerin güncellenmesi ihtiyacıyla Türk Ticaret Kanunu'nda (TTK) denetim ve şirket iflasları yeniden ele alınmış, kurumsal yönetim ilkeleri temelinde değişiklikler yapılmıştır (Ataman Erdönmez, 2003). Meydana gelen skandallar ve AB uyum süreci çerçevesinde TTK'nda ilgili kurumlar tarafından belirlenecek muhasebe standartlarına riayet edilmesi ve halka açık şirketlerin bağımsız denetim konusunda AB direktiflerine ve uluslararası standartlara uymaları gerektiği vurgulanmıştır (Aksoy, 2005b; Kayacan, 2006; Özbirecikli, 2006; Şenturan, 2006; Şahin ve Pazarçeviren 2007; Karacan ve Güngör, 2008).

3.3 Uluslararası Finansal Raporlama Standartları

Dünyada Anglo-Sakson ve Kıta Avrupası olmak üzere temelde iki farklı finansal raporlama yaklaşımı bulunmaktadır (Demir, 2009). Bunlar Tablo 1'de özetlenmiştir. Farklı muhasebe uygulamaları ve finansal raporlamanın temel nedeni ülkelerin vergi kanunlarındaki farklılıktır (Özkök, 2000). Anglo-Sakson yaklaşımını izleyen ABD merkezli Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB) ile İngiltere ve ABD kökenli Finansal Muhasebe Standartları Kurulu (FASB) uluslararası muhasebe uygulamalarına rehberlik etmişlerdir. IASB'nin standartları ilke bazlı olup finansal raporlamayla ilgili muhasebe işlemlerinin özünü betimlemektedir. FASB standartları ise kural bazlı bir yaklaşımla; muhasebeyle ilgili her türlü işlemin uygulama esaslarını ve şeklini tespit eder. FASB tarafından geliştirilmiş olan Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkeleri (US-GAAP) pek çok ülke tarafından örnek alınmıştır. US-GAAP serbest piyasa ekonomisi koşullarına uygunluğu ve algılanan yüksek güvenilirlik düzeyi sebebiyle ABD tarafından muhasebe standartları açısından yeterli görülmekteydi. Bu nedenle ABD ve US-GAAP temelli standartları benimsemiş ülkeler, ilk etapta uluslararası standartlarla ilgili çalışmalara ilgi göstermemişlerdir. Ancak Enron olayı ile başlayan skandallarla US-GAAP'ın yeterli gelmediği görülmüş ve ABD başta olmak üzere diğer US-GAAP taraftarı ülkelerin de uluslararası çabalara karşı tutumu değişmiştir. İlke bazlı UFRS'nin katı kurallara dayanan US-GAAP'a göre küresel koşullara daha uygun olduğu görüşü bu değişiklikte, etki sahibidir (Aksoy, 2005a; Ulsan, 2005; Uysal, 2006; Poroy Arsoy, 2008).

Konu	Anglo-Sakson Uygulamaları	Bazı Kıta Avrupası Uygulamaları*
Amortisman	Kullanım ömrü	Vergi kuralları
Yasal yedekler	Yok	Var
Finansal kiralama	Aktifleştirilir	Nadiren aktifleştirilir
Nakit akış tabloları	Düzenlenir	Nadiren düzenlenir
Gizli yedekler	Yok	Var
Kuruluş ve örgütlenme giderleri	Gelir tablosunda gider olarak gösterilir	Aktifleştirilir

* Kıta Avrupası'na örnek ülkeler olarak Belçika, Fransa, Almanya ve İtalya sayılabilir.

Tablo 1. Anglo-Sakson ile Kıta Avrupası Muhasebe Uygulamaları Karşılaştırması **Kaynak:** Demir, 2009.

Uluslararası standardizasyona olan inanç artınca hükümetler, komiteler, kurumlar ve örgütlerin çabaları da artmıştır. Uluslararası Menkul Kıymetler Örgütü (IOSCO) ve IASB bu çabalarda daha etkin roller oynamışlardır. 2000'de Basel Komitesi UFRS çalışmalarını, UFRS'nin içeriğini ve uygulanmasını desteklediğini açıklamış; aynı yıl IOSCO ve AB 2005'ten itibaren UFRS'nin uygulanması yönünde karar almışlardır. 2001'de IOSCO üyesi olan SEC'in UFRS'yi tavsiye etmesi; ABD ve İngiltere, Kanada, Avustralya ve Yeni Zelanda'dan oluşan grubun destek kararı almasında etkili olmuştur. 2002'de Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (IFAC) UFRS'yi kabul etmiş ve IASB ile FASB arasında yapılan Norwalk Anlaşmasında UMS/UFRS ile US-GAAP arasındaki uyumsuzlukların ve farklılıkların giderilmesi yönünde uzlaşılrken, uyumlaştırma yerine "yakınsama" teriminin kullanımı yaygınlaşmıştır. Uyumlaştırma veya harmonizasyon; farklı muhasebe uygulamalarının tekdüzenleştirilmesidir. Yakınsama; standart hazırlayıcı kurumların birbirlerinin standartlarına uygunluk düzeylerinin artırılmasıdır. Aynı yıl içerisinde AB parlamentosu üye ülkelerin 2005'ten itibaren UFRS'ye uygun hareket etmelerini yasalaştırmıştır. Yine 2002'de 16. Dünya Muhasebecileri Kongresi'nde mesleğin küreselleşme karşısındaki durumu masaya yatırılmış; tek standarda olan ihtiyaç vurgulanarak UFRS lehine çıkarımlar yapılmıştır. 2006 dönem sonu itibariyle dünyada 69 ülkede UFRS uygulanması zorunlu kılındığı, 5 ülkede zorunlu hale getirilmesi önerildiği, 21 ülkede ihtiyari biçimde uygulanmasına müsaade edildiği ve 36 ülkede de uygulanmasına izin verilmediği görülmüştür (Aslan, 2004; Aksoy, 2005a; Ulsan, 2005; Türker, 2006; Uysal, 2006; Aysan, 2007b; Demir, 2009; Durak ve Balsarı, 2011). IASB tarafından UFRS ile ilgili yapılan düzenlemeler aşağıdaki tabloda özetlenmiştir.

Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu (TMSK) 2002'de Türkiye Finansal Raporlama Standartları'nı (TFRS) yayınlamış ve küresel uyum sürecine destek vermiştir. SPK 2003'te UFRS ile uyumlu standartlar hazırlayarak 2005'ten itibaren geçerli olmak üzere halka açık şirketler için zorunlu kılmıştır. Bankacılık Denetleme ve Düzenleme Kurumu (BDDK) da 2006'da bankacılık sektörü için TFRS uygulamalarını gereklilik haline

getirmiştir. Türk Ticaret Kanunu (TTK) bu gelişmeler çerçevesinde yenilenmiş ve UFRS ile uyumlu standartlar yasalaştırılmıştır (Kayacan, 2006; Bekçi, 2007; Şahin ve Pazarçeviren, 2007; Karacan ve Güngör, 2008)

Yıl	Açıklama
2003	İlk UFRS nihai metni yayınlanmıştır.
2004	Güncellemeler sonucunda UFRS 2,3,4,5,6 yayınlanmıştır.
2005	UFRS 7 yayınlanmıştır.
2006	UFRS 8 yayınlanmıştır.
2007	KOBİ'ler için ayrı bir UFRS taslak önerisi sunulmuştur.

Tablo 2. IASB'nin 2008'e Kadarki UFRS Düzenlemeleri **Kaynak:** Deloitte, *IFRS in Your Pocket*

4 2008 Krizi ve Finansal Raporlama

Finansal skandallardan sonra getirilen yasal düzenlemelere, artırılan denetim düzeylerine, muhasebe ve finansal raporlama standardizasyon çabalarına karşın; bu krizin yaşanması büyük hayal kırıklıkları yaratmıştır. Hatta bu konuda çekilen Inside Job adlı film 8 milyon ABD dolarına yakın hâsılat elde ederek 2011 yılı en iyi belgesel film dalında Akademi ödülü almıştır.

4.1 2008 Kriz Sürecine Genel Bakış

Finansal serbestleşme politikaları ve küreselleşmenin getirdiği yeni koşullarla baş edebilmek için faiz ve vergi indirimleri uygulayan ABD; tüketimi teşvik ederek tasarruf oranlarını düşürmüştür. İnşaat sektörünü canlandırmak amacıyla, konut kredilerine zayıf taahhüt şartları uygulanarak talep artırılmış, konut fiyatları yükselmiştir. Bu krediler menkul kıymetleştirilerek uluslararası finansal enstrümanlar içerisinde kullanılmıştır. Yetersiz denetim ve derecelendirme kurumlarının yanlıcılığı bu enstrümanlara talebi artırmıştır. (Can, 2010; Parlakkaya ve Çetin, 2010; Syllignakis ve Kouretas, 2011). Petrol fiyatları yüzünden yükselen faizler konut piyasasını durgunlaştırmıştır. Faiz ve enflasyon artışları kredi ödemelerinin aksamasına neden olunca hükümet likidite sağlayarak piyasayı rahatlatmaya çalışmıştır. Ancak kreditorler bu riskli ürünleri pazarlamaya ve bağımsız derecelendirme kurumları yüksek notlar vermeye devam ederek etik ve yasa dışı davranmışlardır (Guo vd, 2011; Er, 2011, Köse, 2012). Bu enstrümanların sigortalı olarak uluslararası pazarlarda işlem görmeye devam etmeleri ve bazı kamu kurumlarının da satın alınmaları, mevcut sıkıntıyı büyütürken yaymıştır. Batmamaları için bazı büyük finans kurumları ve yatırım bankalarının ABD hükümetince devralınması ve bazılarının iflasiyle etik dışı uygulamalar açığa çıkmış, finans sektörüne duyulan güven tekrar sarsılarak panik içerisine girilmiştir. Panik artarak finansal krize dönüşmüş; sektörler arası bağlar ve daralan kredi imkânları yüzünden de reel sektöre yansarak ekonomik kriz haline gelmiştir. IMF verilerine göre 2008 Krizi dünyada 6 ila 11 trilyon ABD doları arasında bir zarara neden olmuş; değişik bölgelerde farklı şiddetlerde hissedilmiş ve sayısız işletmenin batmasına yol açarak milyonlarca insanı işsiz bırakmıştır. Kriz sürecinin; muhasebe hileleri ve finansal raporlama manipülasyonlarıyla başladığı, bunların ifşasıyla finansal kriz aşamasına girildiği, küreselleşme nedeniyle finansal krizin yayıldığı ve reel sektöre yansarak ekonomik krize sebep olduğu dile getirilmektedir. Dolayısıyla finansal krizin finansal skandallara tepki olarak doğduğu ve ekonomik krizin de finansal krize dayandığı söylenebilir (Akgüç, 2009; Er, 2011; Korkmaz ve Tay, 2011; Gökgöz, 2012; Köse, 2012).

4.2 Finansal Raporlamanın Kriz Üzerindeki Rolü ve UFRS Hakkındaki Tartışmalar

Krizin nedenleri üzerinde bir uzlaşma bulunmamakta; ancak muhasebe ve finansal raporlamanın krizi tetikleyerek büyük etki sahibi oldukları belirtilmektedir. Sürecinin başlangıcı düşünüldüğünde bu görüş mantıklıdır (Akgüç, 2009; Er, 2011). Yine de krizin temelde; likidite bolluğu, menkul kıymetleştirme, şeffaflık, derecelendirme kurumları ve denetim kurumlarının yanlıcı açıklamalarından kaynaklandığı ileri sürülebilir (Korkmaz ve Tay, 2011). Likidite bolluğu dışındakilerin tümü muhasebe ve finansal raporlamayla ilgilidir. Bunlar; düzenleyici kurumların tam bağımsız olmamaları, muhasebenin temel kavramlarından uzaklaşma, ihtiyatlılık ve muhafazakârlık kavramlarına aykırı hareket etme, yaratıcı muhasebe uygulamaları, gerçeğe uygun değer yönteminin kötü niyetle kullanımı, şeffaflık sorunu ve yetersiz denetim, tablo ve raporların yanlıcılığı olarak özetlenebilir (Can, 2010; Gökgöz, 2012).

Finansal tablo manipülasyonları; gelir, gider, varlık ve kaynakların muhasebeleştirilmesi, finansal tablo kalemlerinin sınıflandırılması ve örtülü kar aktarımı yollarıyla yapılmaktadır. Bunlar; kar yönetimi, karın istikrarlı hale getirilmesi, yaratıcı muhasebe uygulamaları, agresif muhasebe ve finansal hile gibi yöntemlerle gerçekleştirilmektedir (Dalğar ve Pekin, 2011). Standardizasyon çabalarına, yasal ve teknik düzenlemelere karşın krizde bu faktörlerin büyük rol oynaması tüm düzenlemelerin tekrar ele alınmasına neden olmuştur. G20 toplantılarında şeffaflık ve sorumluluk bilincinin güçlendirilmesi; yasal yaptırımların, finansal piyasa bütünleşmelerinin ve işbirliğinin artırılması kararlaştırılmıştır. Düzenleme sisteminin yeniden belirlenmesi, tepe yöneticilerinin primlerine yeni kurallar getirilmesi, sermaye yapılarının güçlendirilmesi, offshore'a karşı tedbir alınması ve muhasebe standartlarının küreselleştirilmesi kararları alınmıştır. Türkiye 'de G20 üyesi olduğundan bu anlaşmalara katılmıştır (Er, 2011). Kriz sonrası UFRS'nin yasal olarak zorunlu olduğu ülke sayısı yükselmiştir (Durak ve Balsarı, 2011). Ayrıca finansal raporları düzenleyenleri, bağımsız denetçileri ve

derecelendirme kurumlarını kapsayan cezai yaptırımlar da artırılmıştır (Uzay ve Gönen, 2010). Türkiye’de de krizden çıkarılan dersler yeni TTK düzenlemelerine şeffaflık ilkesi ekseninde kurumsal yönetim düzenlemeleri şeklinde yansımıştır. Yeni TTK UFRS ile uyumlu muhasebe standartlarına riayet edilmesini ve bağımsız denetimi zorunlu kılmıştır (Hatunoğlu ve Güneş, 2012; Pamukçu, 2011).

UFRS’nin 2008 yılı itibariyle kullanımı Şekil 2’de görülmektedir. Koyu alanlar UFRS’nin zorunlu tutulduğu veya izin verildiği, gri tonlar UFRS ile yakınsama yapılan ve UFRS’nin tavsiye edildiği ve beyaz alanlar da yasaklandığı ülkeleri göstermektedir. UFRS geçiş süreci bazı ülkelerde yasal yapı, toplumsal alışkanlıklar, kültürel faktörler vb nedenlerle daha zor olmaktadır. Bazı standartların teknik açıdan uygulanması güçtür. Ayrıca beşeri ve mali kaynak sıkıntıları yüzünden genellikle sadece sermaye piyasalarına kayıtlı işletmelerce uygulanmaları öngörülmüş; çoğu ülkelerde KOBİ’ler kapsam dışı tutulmak zorunda kalmıştır (Aysan, 2007a; Varıcı, 2009; Durak ve Balsarı, 2011).

Şekil 2. 2008 İtibariyle Dünyada UFRS Kullanımı, **Kaynak:** Durak ve Balsarı, 2011: 11

Muhasebe ve finansal raporlamanın krizdeki rolleri nedeniyle UFRS yoğun eleştirilere hedef olmuştur. Özellikle ilişkili taraf işlemleri açısından eksikliği ve gerçeğe uygun değerlendirme (GUD) konusundaki muğlaklığı vurgulanmıştır. Bu bağlamda yapılan çalışmalar sonucunda UFRS 9 ve 13 yayınlanmıştır (Parlakkaya ve Çetin, 2010; Dinç ve Varıcı, 2012). Finansal enstrümanlar, türev işlemleri, hisse bazlı ödemeler, işletme birleşmeleri ve konsolidasyon gibi faktörlerin finansal raporlamada yol açtığı sorunlar gerek eski standartların güncellenmesi gerekse yeni standartlarla giderilmiştir (Can, 2010; Er, 2011). Standartların sadece büyük işletmelere değil, ekonomilerde öncü konumunda olan KOBİ’ler tarafından da uygulanmasının gerekliliği iyice anlaşılmış ve KOBİ’lerle ilgili uluslararası standartların önemi daha iyi anlaşılmıştır. Türkiye’de de KOBİ’ler için UFRS 2009’da yayınlanmıştır (Demir, 2009; Güneş vd, 2012). Eleştiriler ve gelişmeler doğrultusunda diğer boşlukları tamamlamak, eksiklikleri gidermek ve ileride çıkabilecek sorunlara karşı tedbir almak amacıyla güncellenen ve yeni eklenen standartlar Tablo 3’te yıllar ve ana temaları itibariyle sunulmuştur.

Yıl	Standart	Konusu	Açıklama
2008	UFRS 1	İlk uygulama	Güncellendi
	UFRS 2	Hisse bazlı ödemeler	Güncellendi
	UFRS 3	İşletme birleşmeleri	Güncellendi
	UFRS 7	Finansal araçlar: Kamuya açıklama	Güncellendi
	UMS 1	Finansal tabloların sunumu	Güncellendi
	UMS 27	Konsolide ve bireysel finansal tablolar	Güncellendi
	UMS 32	Finansal araçlar: Sunum ve açıklama	Güncellendi
	UMS 39	Finansal araçlar: Muhasebeleştirme ve ölçme	Güncellendi
2009	UFRS 1	İlk uygulama	Güncellendi
	UFRS 2	Hisse bazlı ödemeler	Güncellendi
	UFRS 9	Finansal araçlar: Sınıflandırma ve ölçme	UMS 39’un yerine getirildi
	UMS 24	İlişkili taraflar ile ilgili açıklamalar	Güncellendi
	UMS 32	Finansal araçlar: Sunum ve açıklama	Güncellendi
2010	UFRS 1	İlk uygulama	Güncellendi
	UFRS 7	Finansal araçlar: Kamuya açıklama	Güncellendi
	UMS 12	Gelir vergisi	Güncellendi
	UFRS 9	Finansal araçlar: Sınıflandırma ve ölçme	Güncellendi
2011	UFRS 10	Konsolide finansal tablolar	Yeni yayın
	UFRS 11	Müşterek anlaşmalar	Yeni yayın
	UFRS 12	Diğer işletmelerdeki menfaatlerin açıklanması	Yeni yayın
	UFRS 13	Gerçeğe uygun değerlendirme	Yeni yayın
2014	UFRS 14	Düzenleyici tehir hesapları	Proje sürüyor

Tablo 3. 2008 Krizi Sonrası UFRS ve UMS Düzenlemeleri **Kaynak:** IFRS Web Sitesi

5 Sonuç ve Öneriler

Mevcut ekonomik sistemin doğası zaman zaman skandal ve krizler yaratmaktadır (Akgüç, 2009). Bunlar yaşandıkça elbette muhasebe ve finansal raporlama temelli faktörler tekrar sorgulanacak, daha güvenilir uygulamalara ulaşmak için yeni yasal ve teknik düzenlemeler arayışı içine girilecektir. Farklı yasal düzenlemeler finansal raporlamada da farklılık yarattığından yasal düzenlemelerin de küresel bazda mümkün olduğunca uyumlaştırılması veya yakınsanması gerekmektedir (Demir, 2009). Ancak unutulmamalıdır ki muhasebe bilgi sisteminin işi bilgi üretmektir. Bu bilgileri zamanında, tam ve gerçekçi bir biçimde sağlamakla yükümlüdür. Bunu yerine getirebilmesi için de muhasebe ve finansal raporlamaya ilgili kurallar belirlenirken mecburen bazı esneklikler tanınmaktadır. Bu esnekliklerin kötü niyetle kullanılarak hilelere alet edilmesi standartların suçu değildir. Kabahat güvenilir ve gerçekçi bilgiler üretebilecek yetenekteki sistemleri yanıltıcı hale getiren insan faktöründe aranmalıdır. İşletme sahiplerinin, çoğunluk hissedarlarının, üst düzey yöneticilerinin ve denetçilerin skandal ve krizlerdeki rollerinin muhasebe ve finansal raporlama standartlarının yetersizliğinden çok önde geldiği söylenebilir (Kula, 2008; Gökgöz, 2012). Bu noktada başta sosyal sorumluluk olmak üzere muhasebenin temel kavramlarından uzaklaşılmasının olumsuz etkisi daha iyi anlaşılmaktadır (Can, 2010).

Krizle ilgili dile getirilen diğer bir nokta da şeffaflık sorunudur. Aslında UFRS ilk haliyle bile bilinen hilelerin önlenmesi ve yanlış yönlendirmelerin önüne geçilmesi amacıyla üst düzey bir şeffaflık öngörmektedir (Poroy Arsoy, 2008). Ancak kötü niyetli uygulamalar ve asimetric bilgi sorunları nedeniyle arzulanan şeffaflık sağlanamamıştır (Er, 2011). Bu durum finansal raporların yanıltıcılığını artırarak bağımsız denetçilere arzuladıkları güvenilir bilgileri sağlayamamaktadır. Buna bazı denetçilerin ilgisizlikleri, özensizlikleri hatta işbirlikleri de eklenince denetim başlı başına bir sorun kaynağı olarak karşımıza çıkmaktadır (Erol, 2008; Uzun ve Gönen, 2010; Özyürek, 2012). Bağımsız denetimin kalitesinin artırılması ve derecelendirme kurumlarının daha dikkatli davranmalarını sağlamak için yasal yaptırımların ağırlaştırılması ve kamu gözetim kurullarının daha güçlü yetkilerle donatılması düşünülebilir (Acar ve Senal, 2011; Köse, 2012).

Etkin bir iç kontrol mekanizması kurulabilmesi için işletmelerin gizleyecek her hangi bir suçlarının olmaması gerekmektedir. Bu da kurumsal yönetim kavramının özümseren hareket edilmesiyle mümkün olabilir. Bu ilkeleri benimseyerek kurumsal yönetim hedefleri doğrultusunda hareket edecek işletmeler yeterli şeffaflığı sağlayarak finansal raporlamanın güvenilirliklerini artıracaklardır. Dolayısıyla kurumsal yönetimin teşvik edilmesi hatta bazı koşullar altında zorunlu kılınması için yeni TTK'da olduğu gibi diğer kanunlarda da gerekli bazı düzenlemeler yapılabilir (Göçen, 2010; Pamukçu, 2011; Hatunoğlu ve Güneş, 2012). Paydaşlara tam ve zamanında bilgi sunmak konusunda ise interaktif bir iletişim aracı olan internet kavramı kullanılabilir (Özsözgün Çalışkan ve Güler, 2013).

Kaynakça

- Acar, D. ve S. Senal, 2011. "Bağımsız Denetimin Kalitesinin Artırılmasında Kamu Gözetim Kurulunun Rolü: Bağımsız Denetim Firmaları Üzerine Bir Araştırma", *Muhasebe ve Denetime Bakış*, **35**, ss. 33-50.
- Akgüç, Ö., 2009. "Kriz Nedeni ve Çıkış Yolları", *MUFAD Muhasebe ve Finansman Dergisi*, **42**, ss. 6-11.
- Aksoy, T., 2005a. "Finansal Muhasebe ve Raporlama Standartlarında Uyumlaştırma ve UMS/UFRS Bazında Küresel Muhasebe Standartları Setine Yöneliş Eğilimi", *Mali Çözüm*, **71**, ss. 182-199.
- _____, 2005b. "Yeni Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Işığında Denetim ve Muhasebe Yasal Çerçevesine İlişkin Analitik Bir Değerlendirme", *Muhasebe ve Denetime Bakış*, **16**, ss. 117-145.
- Arı, M. 2008. **Finansal Raporlamada Güvenilirlik**, Ekin Yayınevi, Bursa.
- Aslan, S., 2004. "Uluslararası Finansal Raporlama Standartları ile Getirilen Yeni Düzenlemeler: IFRS1-5", *Muhasebe ve Denetime Bakış*, **13**, ss. 45-61.
- Ataman Erdönmez, P., 2003. "Türkiye'de 2001 Yılındaki Mali Kriz Sonrasında Kurumsal Sektörde Yeniden Yapılandırma", *Bankacılar Dergisi*, **43**, ss. 38-55.
- Atmaca, M., 2012. "Muhasebe Skandallarının Önlenmesinde İç Kontrol Sisteminin Etkinleştirilmesi", *Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF Dergisi*, **14 (1)**, ss. 191-205.
- Aysan, M.A., 2007a. "UFRS ve Küresel Uyum", *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, **34**, ss. 51-56.
- _____, 2007b. "Muhasebe ve Kurumsal Yönetim", *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, **35**, ss. 17-24.
- Balsarı, Ç.K. ve A.F. Dalkılıç, 2007. "Kural-Bazlı Ve İlke-Bazlı Finansal Raporlama Standartlarının Karşılaştırılması", *Muhasebe ve Denetime Bakış*, **22**, ss. 105-117.
- Bekçi, İ., 2007. "Muhasebe Meslek Mensuplarının Türkiye Muhasebe Standartları Hakkındaki Görüşlerinin Değerlendirilmesine Yönelik Bir Araştırma", *Muhasebe ve Denetime Bakış*, **22**, ss. 27-40.
- Buchanan, B. ve T. Yang, 2005. "The Benefits and Costs of Controlling Shareholders: The Rise and Fall of Parmalat", *Research in International Business and Finance*, **19**, ss. 27-52.
- Can, A.V., 2010. "Krizin Muhasebesi ve Muhasebenin Krizi", *Mali Çözüm*, **97**, ss. 21-47.

- Çalışkan, A., 2006. “Sekizinci Yönerge Çerçevesinde Avrupa Birliğinde Bağımsız Denetim”, *Sayıştay Dergisi*, **63**, ss. 51-58.
- Dalğar, H. ve S. Pekin, 2011. “Kurumsal Yönetim İle Finansal Tablo Manipülasyonları Arasındaki İlişki: İMKB Kurumsal Yönetim Endeksinde Yer Alan Şirketlerde Bir Araştırma”, *Mali Çözüm*, **Eylül-Ekim 2011**, ss. 19-43.
- Deloitte IAS Plus, 2008. <http://www.iasplus.com/en/publications/global/ifrs-in-your-pocket/pub1606>
- Demir, V., 2009, “Finansal Raporlama Uygulamalarına İlişkin Farklı Yaklaşımlar”, *Muhasebe ve Denetime Bakış*, **29**, ss. 73-92.
- Dinç, E. ve İ. Varıcı, 2012. “İlişkili Taraf İşlemlerinin İçeriği ve Hileli Finansal Raporlamaya Etkisi: İMKB’de Faaliyet Gösteren İşletmeler Üzerine Bir Uygulama”, *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, **14 (1)**, pp. 67-86.
- Durak, M.G. ve Ç.K. Balsarı, 2011. “Türkiye’de UFRS Araştırmalarına Genel Bakış”, *Dayanışma*, **113**, ss. 9-24.
- Eckert, R., C. Gebhardt, W. McDermott ve E. McDermott, 2004. “German Sarbanes-Oxley Act Goes into Effect in 2005”, *Venulex Legal Summaries*, **Q2**, ss. 1-3.
- Er, S., 2011. “Finansal Krizleri Önleme Aracı Olarak Finansal Sektörün Regülasyonu, Mortgage Krizi ve Türkiye”, *Maliye Dergisi*, **160**, ss. 307 – 327.
- Erol, M., 2008. “İşletmelerde Yaşanan Yolsuzluklara (Hata ve Hilelere) Karşı Denetimden Beklentiler”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, **13 (1)**, ss. 229-237.
- Gacar, A., 2012, “Ekonomik Krizler Sonrası Yaşanan Şirket İflasları ve Yaratıcı Muhasebe İlişkisi”, *Mali Çözüm*, **Mayıs-Haziran 2012**, pp. 73-83.
- Göçen, A., 2010, “Kurumsal Yönetim, İç Kontrol ve Bağımsız Denetim: Parmalat Vakası”, *Mali Çözüm*, **97**, ss. 107-129.
- Gökgöz, A., 2012. “Küresel Finansal Krizin Muhasebe Temelli Nedenleri Bağlamında Kurumsal Yönetim ve Muhasebe Meslek Etiğinin Önemi”, *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, **26 (3-4)**, ss. 313-331.
- Grant, R. M. ve M. Visconti, 2006. “The Strategic Background to Corporate Accounting Scandals”, *Long Range Planning*, **39**, ss. 361-383.
- Guo, F., C. R. Chen ve Y. S. Huang, 2011. “Markets Contagion During Financial Crisis: A Regime-Switching Approach”, *International Review of Economics and Finance*, **20**, ss. 95-109.
- Güneş, R., A.F. Durmuş ve B. Solak, 2012. “Küreselleşmenin Muhasebe Uygulamalarına Etkisi”, *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, Kış 2012, **3(2)**, ss. 57-66.
- Hatunoğlu, Z. ve N. Güneş, 2012. “Kurumsal Yönetim Uygulamalarının Muhasebe Bilgi Sistemine Etkileri”, II. Bölgesel Sorunlar ve Türkiye Sempozyumu, 1-2 Ekim 2012, ss. 238-244.
- Hellwig, H.J., 2007. “The US Concept of Corporate Governance under the Sarbanes-Oxley Act of 2002 and its Effects in Europe”, *European Company & Financial Law Review*, **4 (3)**, ss. 417-133.
- IFRS, 2014. Standards, <http://www.ifrs.org/IFRSs/Pages/IFRS.aspx>
- Kaderli, Y., S. Doğu ve Ö. Arabacı, 2013. “Basel III ve Yeni Türk Ticaret Kanunu’nun KOBİ’lerin Finansman Sorunu Üzerindeki Muhtemel Etkileri”, *Ege Akademik Bakış*, **13 (4)**, ss. 505-513.
- Karacan, S. ve A. Güngör, 2008. “Uluslararası Muhasebe-Finansal Raporlama Standartları (UMS/UFRS) İle İlgili Yapılan Çalışmalar”, *Kocaeli Bülteni, Kocaeli Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası(KSMMMO) Yayın Organı*, **13 (41)**, ss. 1-8.
- Kayacan, M., 2006, “Kurumsal Yönetim İlkeleri ve Ulusal Finansal Raporlama Standartları Açısından Gelişmeler”, İzmir Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası, 10. Türkiye Muhasebe Standartları Sempozyumu, 6-10 Aralık 2006, Girne/Kıbrıs, pp. 61-84.
- Korkmaz, E. ve A. Tay, 2011. “Küresel Kriz, Türkiye’ye Etkileri ve Çözüm Önerileri”, *Kafkas Üniversitesi İ. İ. B. F. Dergisi*, **1(2)**, ss. 111-135.
- Köse, H.Ö., 2012, “Küresel Krizle Mücadelede Denetimin Önemi ve Yüksek Denetim Kurumlarının Rolü”, *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, **12(3)**, ss. 93-108.
- Kula, V., B. Kaynar ve K. Köylü, 2008. “Hileli Finansal Raporlama Yaklaşımlarını Belirleyen Teşvikler/Baskılar ve Fırsatlar”, *Muhasebe ve Denetime Bakış*, **25**, ss. 63-82.
- Melis, A., 2005a. “Corporate Governance Failures: To What Extent is Parmalat a Particularly Italian Case?”, *Corporate Governance*, **13 (4)**, ss. 478-488.

- _____, (2005b), “Critical Issues on the Enforcement of the “True and Fair View” Accounting Principle: Learning From Parmalat”, *Corporate Ownership & Control*, **2 (1)**, ss. 108-119.
- Özbirecikli, M., 2006. “Bağımsız Denetçinin Müşteri Firmanın Yolsuzluk Eylemi Karşısındaki Tutumu: Şirket Yolsuzluk Vakaları ve Yasal Düzenlemeler Çerçevesinde Bir İnceleme”, *Muhasebe ve Denetime Bakış*, **18**, ss.1-18.
- Özkök, S., 2000. “Avrupa Birliği’ne Üye Ülkeler Arasında Muhasebe Standartlarını Uyumlaştırma Çalışmaları”, *Muhasebe ve Denetime Bakış*, **2**, ss. 87- 94.
- Özsözgün Çalışkan, A. ve H. Güler, 2013. “Şeffaflık ve kamuyu aydınlatma ekseninde internette finansal raporlama”, *Mali Çözüm*, **Mart-Nisan 2013**, ss. 57-84.
- Özyürek, H., 2012. “Uluslar Arası Finansal Raporlama Standartları Açısından Bağımsız Denetimin Önemi”, *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, **4 (2)**, ss. 95-102.
- Pamukçu, F., 2011. “Finansal Raporlama ile Kamuyu Aydınlatma ve Şeffaflıkta Kurumsal Yönetimin Önemi”, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Nisan 2011 (**50**), ss. 133-148.
- Parlakkaya, R. ve H. Çetin, 2010. “Gerçeğe Uygun Değer Muhasebesi Finansal Krizlerin Sebebi mi Yoksa Habercisi mi?”, *Ankara SMMMO Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, **3 (2)**, ss. 75-85.
- Poroy Arsoy, A., 2008. “Kurumsal Şeffaflık ve Muhasebe Standartları”, *Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF Dergisi*, **10 (2)**, ss. 17-35.
- Saltoğlu, M., 2003. “Yaratıcı Muhasebede Özel Amaçlı Şirketlerin Rolü ve Enron Örneği”, *Muhasebe ve Denetime Bakış*, **10**, ss. 107-116.
- Stoltenberg, C., K.A. Lacey, B. Crutchfield ve M. Cuthbert, 2005. “A Comparative Analysis of Post-Sarbanes-Oxley Corporate Governance Developments in the US and European Union: The Impact of Tension Created by Extraterritorial Application of Section 2004”, *The American Journal of Comparative Law*, **53 (2)**, ss. 457-491.
- Syllignakis, M. N. ve G. P. Kouretas, 2011. “Dynamic Correlation Analysis of Financial Contagion: Evidence From The Central and Eastern European Markets”, *International Review of Economics and Finance*, **20**, pp. 717-732.
- Süer, A. Z., 2003. “Profesyonel Muhasebe Mesleğinde ENRON Skandalı ve Sonrası Gelişmeler”, 6. Türkiye Muhasebe Denetimi Sempozyumu, 16-19 Nisan 2003, İstanbul.
- Şahin, D. ve S.Y. Pazarçeviren, 2007. “TFRS (TMS 1, TMS 2, TMS 7, TMS 18, TMS 24, TMS 40) ve SPK Muhasebe Standartlarının IRFS ile Karşılaştırılması”, *Akademik İncelemeler*, **2 (2)**, ss. 129-146.
- Şenturan, Ş., 2006. “Basel II Standartları ve KOBİ’lerde Kurumsal Yönetişim”, *Muhasebe ve Denetime Bakış*, **20**, ss. 45-56.
- Türker, M., 2006. “Uluslararası Denetim Standartlarına Yakınsama ve Türkiye Denetim Standartlarının Oluşturulması”, *Muhasebe ve Denetime Bakış*, **19**, ss. 87-98.
- Uluşan, H., 2005. “Menkul Kıymet Borsalarına Kayıtlı Şirketlerde IAS/IFRS’nin Kabulü veya IAS/IFRS’ye Uyum”, *Muhasebe ve Denetime Bakış*, **15**, ss. 9-30.
- Uysal, Ö.Ö., 2006. “Uluslararası Muhasebe Standartlarının Oluşum Süreci: ISAC ve Önde Gelen Ulusal ve Uluslararası Örgütler”, *Muhasebe ve Denetime Bakış*, **17**, ss. 87-107.
- _____, 2004. “Sarbanes-Oxley Yasası ve Sermaye Piyasası ve Borsa Kurulu”, *Muhasebe ve Denetime Bakış*, **17**, ss. 17-30.
- Uzay, Ş. ve S. Gönen, 2010. “Muhasebeci ve Denetçilere Yönelik Yaptırımların Finansal Raporlama Sürecindeki Yeri”, *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, **12 (1)**, pp. 115-144.
- Uzay, Ş., A. Tañ ve M. Erciyes, 2009. “Türkiye’de Muhasebe Denetimi: Geçmişten Geleceğe -1”, *Mali Çözüm*, **95**, ss. 125-140.
- Varıcı, İ., 2009. “Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına (UFRS) Uyum Aşamasında Etkisi Olan Faktörlerin İncelenmesi: Avrupa ve Amerika Kıtası Üzerine Bir Araştırma”, *Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, **27 (2)**, ss. 279-296.